

Népmozgalom, 2016

Tartalom

Összefoglaló.....	1
Természetes és tényleges szaporodás, fogyás.....	2
Élveszületések.....	3
Terhességmegszakítások, magzati halálazások.....	4
Házasságkötések.....	5
Azonos nemű bejegyzett élettársak.....	6
Válások.....	6
Halálazások.....	7
Belföldi vándorlás.....	9
Nemzetközi vándorlás.....	9

Összefoglaló

2017. január 1-jén az ország népessége 9 millió 799 ezer fő volt, 31,2 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban. 2016-ban valamennyi természetes népmozgalmi folyamatban kedvező irányú változás történt. Emelkedett a születések és a házasságkötések száma, kevesebben hunytak el, mint az azt megelőző évben, és újabb történelmi mélypontra esett a csecsemőhalandóság. Tovább folytatódott a terhességmegszakítások csökkenése, mérséklődött a válások száma. Az előzetes adatok szerint 2016-ban 93 100 gyermek született, 126 900-an hunytak el. A természetes fogyás 33 800 főt tett ki, ami még mindig igen jelentős mértékű, de mintegy 16%-kal alacsonyabb, mint egy évvel korábban. A nemzetközi vándorlásból eredő többlet viszont jelentősen elmaradt az előző évitől, és csak alig tudta mérsékelni a természetes fogyásból adódó népességcsökkenés mértékét. Ennek eredményeként a népesség tényleges fogyása mintegy 31 200 fő volt, ami 6100 fővel, 24%-kal haladta meg a 2015. évit.

1. tábla

Fontosabb népmozgalmi események

Népmozgalmi esemény	1990	2010	2015	2016 ⁺	2016 ⁺ (2015=100,0)
Élveszületés	125 679	90 335	91 690	93 100	101,5
Halálazás	145 660	130 456	131 697	126 900	96,4
Csecsemőhalálazás	1 863	481	383	365	95,3
Házasságkötés	66 405	35 520	46 137	51 800	112,3
Válás	24 888	23 873	20 315	19 600	96,5
Terhességmegszakítás	90 394	40 449	31 176	30 400	97,5
Természetes fogyás	-19 981	-40 121	-40 007	-33 800	84,5
Tényleges fogyás	-1 670	-28 602	-25 086	-31 200	124,4

⁺ Előzetes, részben becslés adatok.

A 2011. évi történelmi mélypontot jelentő mintegy 88 ezres születésszámot követően az újszülöttek száma – ingadozások mellett – emelkedő irányzatot mutat. 2015-ben 91 690 gyermek jött világra, ami alig 0,2%-kal, 180 újszülöttel múlta felül az előző évit. 2016-ban a növekedés dinamikája felgyorsult, a születésszám 1,5%-kal, 1410 fővel emelkedett, és a 93 100 újszülött az elmúlt hét év legmagasabb születésszámát jelentette.

A halálazások száma 1975-től 2010-ig folyamatosan meghaladta a 130 ezer főt, 2011 és 2014 között viszont e szint alatt maradt. Ezért volt váratlan a 2015. évi jelentős emelkedés, ami nemcsak meghaladta a 130 ezer főt, de az azt megelőző évhez viszonyítva 4,3%-os, közel 5400 fős többlethalálazást jelentett. 2016-ban jelentősen javultak a halandósági viszonyok, és a 126 900 főre becsült elhalálazások száma 3,6%-kal, közel 4800 fővel mérséklődött az előző évhez képest, de még mindig meghaladta a 2014-es szintet.

A csecsemőhalálazás csökkenő irányzata 2013-ban megtorpant, mivel a korábbi években tapasztalt 5,0 ezrelék alatti szintről ismét e fölé emelkedett. Az ezt követő években viszont a növekvő születésszám mellett ismét csökkent az egy éves kor alatti elhunytak száma, így 2016-ban a csecsemőhalálazási arány 3,9 ezrelékre, az eddig mért legalacsonyabb szintre süllyedt.

A házasságkötések száma az ezredfordulót követő években szűk határok között ingadozott, inkább stagnált, 2006 és 2010 között viszont jelentősen, ötödével visszaesett. Ezt követően indult meg egy emelkedő irányzat, ami az elmúlt két évben a korábbi lassú emelkedésből dinamikus növekedésbe váltott át. 2015-ben 19, 2016-ban pedig újabb 12%-kal több esküvőt tartottak, mint egy évvel korábban. Ennek eredményeként az 1996 óta eltelt időszakon belül 2016-ban anyakönyveztek a legtöbb, 51 800 házasságot.

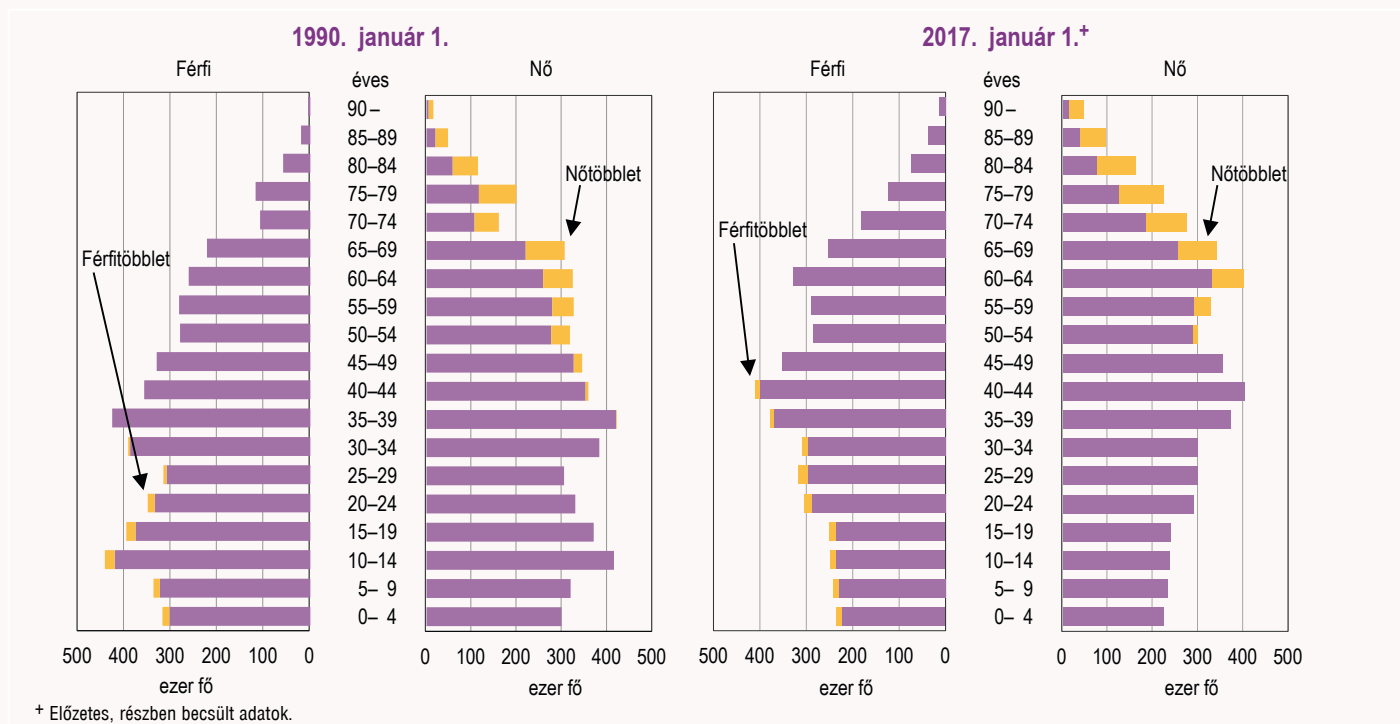
A válások évenkénti száma az ezredfordulót követő évtizedben 24–25 ezer körül alakult, az ezt követő években viszont határozottan csökkenő irányzatot mutatott. 2014-ben – ötven év után először – 20 ezer alá csökkent a számuk, a következő évben viszont ismét e fölé emelkedett. 2016-ban a felbontott házasságok száma 19 600-ra becsülhető, ami 3,5%-kal, 715 válással kevesebb, mint az előző évi.

A születésszám emelkedése és a halálazások csökkenése jelentősen mérsékelte a népesség természetes fogyásának ütemét. A születések és halálazások negatív egyenlegeként 2016-ban 33 800 fő volt a természetes fogyás, ez közel 16%-kal, mintegy 6200 fővel volt alacsonyabb a 2015. évinél. A nemzetközi vándorlás visszaeső pozitív egyenlege viszont csak alig tudta mérsékelni a természetes fogyásból adódó népességcsökkenést, így a tényleges fogyás mértéke meghaladta az egy évvel korábbit.

A népesség életkor szerinti összetételében folytatódott a már hosszabb ideje tapasztalt szerkezeti változás. Felgyorsult a népesség öregedési folyamata. A 60 éves és idősebb lakosok száma és aránya először 1992-ben haladta meg a 0–14 éves gyermekkorú népességét, 2005 óta viszont már a 65 évesek és ennél idősebbek is többen vannak, mint a gyermekkorúak. 2017. január 1-jén száz gyermekre 129 időskorú (65 éves és idősebb) lakos jutott.

1. ábra

A népesség nem és korcsoport szerint

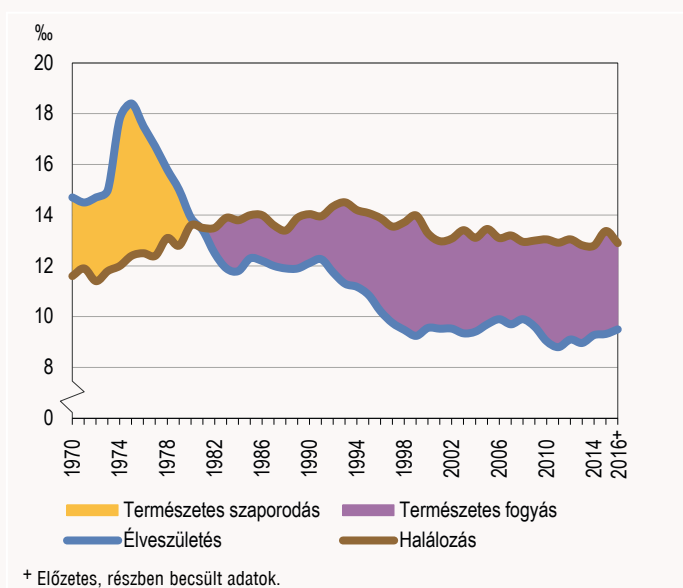

Természetes és tényleges szaporodás, fogyás

2017. január 1-jén az ország lélekszáma a 2011. évi népszámlálás adatai alapján történt továbbvezetés szerint 9 millió 799 ezer fő volt. A természetes fogyás változó ütemű ugyan, de harminchat éve folyamatos. A legnagyobb mértékű természetes fogyást 1999-ben regisztrálták, amikor egy év alatt közel 49 ezer fővel csökkent a népesség száma a születések és a halálozások negatív egyenlegeként. Az elmúlt tíz évben a 2011. évi számított a legkedvezőtlenebbnek a közel 41 ezres természetes fogyással. A 2016. évi ennél kisebb mértékű volt, 34 ezer fővel csökkent a lélekszám. A népességszám tényleges fogyásának kiszámításához a nemzetközi vándorlás egyenlegét is figyelembe kell venni. Ez változatlanul pozitív előjelű, de a többlet a korábbi évekhez képest visszaesett, 2016-ban 2600 főre becsülhető. Így összességében 2017. január 1-jén 31,2 ezer fővel éltek kevesebben Magyarországon, mint egy évvel korábban.

2. ábra

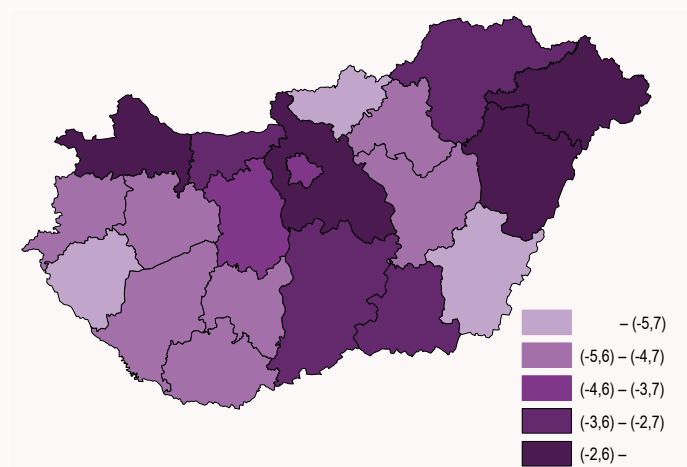
A természetes népmozgalmi folyamatok alakulása

A halálozások száma az ország valamennyi régiójában és megyéjében meghaladta a születéseket, a természetes fogyás mértéke azonban eltérő. Az ezer lakosra jutó természetes fogyás Dél-Dunántúlon és Dél-Alföldön a legmagasabb, Észak-Alföldön és Közép-Magyarországon pedig a legalacsonyabb. Az egyes megyéket tekintve az országos átlagnál jelentősen gyorsabb a népességcsökkenés Békés, Nógrád, Zala, Baranya és Somogy megyében az átlagosnál alacsonyabb születési és magasabb halálozási ráták következtében. Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Pest megyében viszont – főleg az országosnál fiatalabb korösszetételből adódóan – viszonylag magas a születési és alacsony a halálozási arány, aminek következtében ezekben a megyékben a legalacsonyabb a természetes fogyás mértéke.

3. ábra

Ezer lakosra jutó természetes fogyás megyénként, 2016+

+ Előzetes, részben becscsült adatok.

2016-ban az országnak csak két olyan megyéje – Pest és Győr-Moson-Sopron – volt, ahol a természetes fogyás ellenére a belföldi és a nemzetközi vándorlás együttes hatásának köszönhetően a lakosság lélekszáma ténylegesen gyarapodott. Mindkét megyében a belföldi és a nemzetközi vándorlás egyaránt pozitív volt, de a belföldi vándorlásból eredő nyereség

nagyobb súllyal szerepelt a népességszám növekedésében, mint a nemzetközi vándorlásé. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2015-ben még növekedett, 2016-ban viszont már kismértékben csökkent a népességszám. Itt kiugróan magas a nemzetközi vándorlás, de innen költöztek el a legtöbben az ország más területére, így a belföldi vándorlásból eredő veszteséget nem tudta ellensúlyozni a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege. A fővárosban is csökkent a népesség száma az előző évhez képest, mivel a természetes fogyás mellett az elvándorlás is apasztotta Budapest lélekszámát, aminek ellensúlyozására nem volt elegendő a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege.

Élveszületések

Az élveszületések száma először 1998-ban csökkent százezer alá, majd az ezredfordulót követő évtizedben ingadozással tarkítva, de alapvetően alacsony szinten, 95–100 ezer között mozgott. A 2010. évi újabb jelentős csökkenést követően 2011-ben már a 90 ezret sem érte el, ami a legalacsonyabb születésszám volt a hazai népmozgalmi statisztika elmúlt közel másfél évszázados történetében. Innen indult meg egy lassú emelkedés, aminek eredményeként 2015-ben 91 690 újszülött jött világra, 0,2%-kal, 180 gyermekkel több, mint az azt megelőző évben. 2016 első hat hónapjának születési adatai nem mutattak biztató képet, mivel az élveszületések száma 1,4%-kal, 628 gyermekkel maradt el az előző évitől. Ez a hiány azonban fokozatosan eltűnt, mivel a második félév valamennyi hónapjának születésszáma felülmúlta az egy évvel korábbit. Összességében 2016 második félévében 4,3%-kal, 2038 gyermekkel több látta meg a napvilágot, mint egy évvel korábban. Ennek eredményeként 2016 folyamán 93 100 gyermek született, 1,5%-kal, 1410 újszülöttel több az előző évinél.

A növekvő születésszámhoz eltérő mértékben járultak hozzá a szülőképes korú nők különböző korcsoportjai. Az összes gyermekszám-többlet közel 84%-a a 30 évnél fiatalabb nőktől származott, mintegy ötöde pedig a 40 éves és ennél idősebb nőktől. Feltűnő, hogy a 30-as éveikben járó nők nem járultak hozzá a születésszám emelkedéséhez, a 30–34 éves nők körében a születésszám csak igen kismértékben nőtt, a 35–39 évesek pedig kevesebb gyermeket hoztak világra 2016-ban, mint egy évvel korábban.

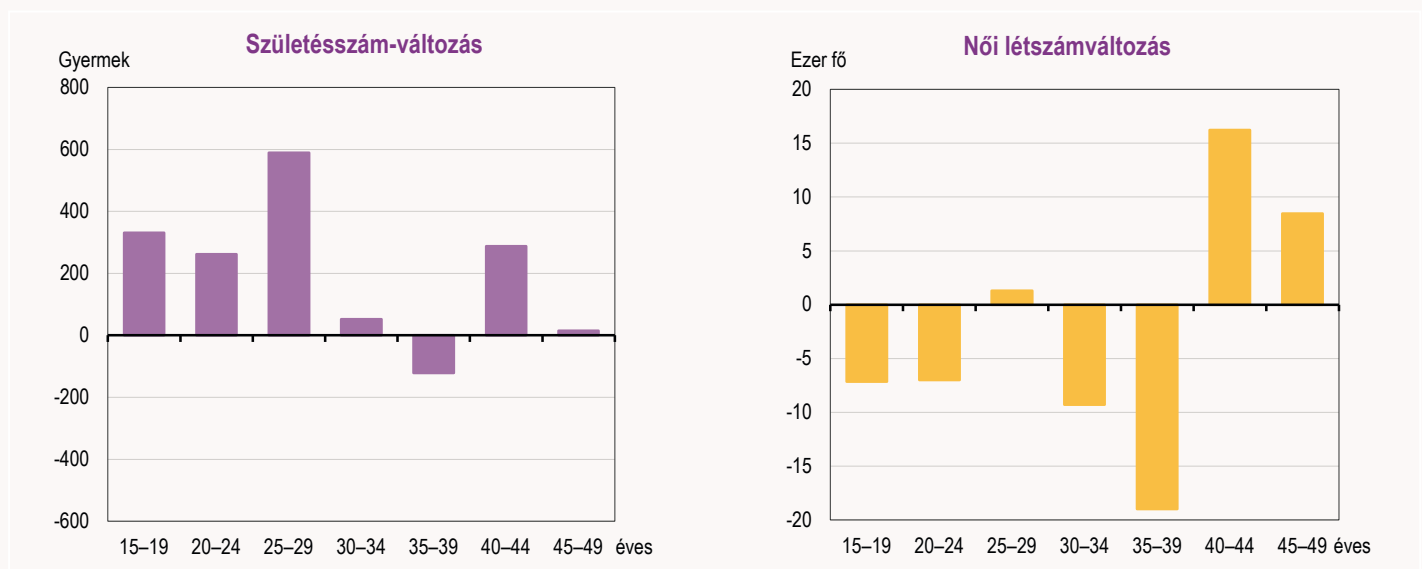
A születésszám-változás iránya és mértéke alapvetően két tényezőtől függ: a szülőképes korú nők létszámától és termékenységük szintjétől, illetve ezek változásától. Ha e két tényezőt is figyelembe vesszük, árnyaltabb képet kaphatunk. A 2016. évi születésszám-emelkedés a szülőképes

korú nők létszámának csökkenésével párhuzamosan ment végbe. Az előző évhez viszonyítva mintegy 16 és fél ezer fővel csökkent a 15–49 éves nők évközepi létszáma. A csökkenés igen változatos módon érintette a különböző korcsoportokat. A 40 év alatti nők létszáma szinte valamennyi korcsoportban visszaesett, összességében több mint 41 ezer fővel lettek kevesebben, ezzel szemben a 40–49 éves nők létszáma közel 25 ezer fővel gyarapodott. Ez azt jelenti, hogy nemcsak az össznépesség, hanem ezen belül a szülőképes korú nők korösszetétele is fokozatosan idősebbé válik. Az elmúlt évtizedek alapvetően csökkenő és alacsony szintű születésszáma miatt 2016-ban 7,2 ezerrel csökkent a szülőképes korba lépő 15–19 éves nők létszáma, és mintegy 7 ezer fővel mérséklődött a 20–24 éveseké. A legjelentősebb visszaesés azonban a 30-as éveikben járó nők körében történt (mintegy 28 ezer fővel), ezen belül is a legnagyobb mértékű, közel 19 ezres fogyás a 35–39 éves nőket érintette. Ennek oka elsősorban a korcsoportba belépő (1981-ben született) és az azt elhagyó (1976-ban született) nemzedékek nagy létszámkülönbsége.

Ha a születések száma úgy emelkedik, hogy közben a gyermekvállalásra képes nők létszáma csökken, akkor ez egyértelműen a szülésgyakorlás, vagy más szóval a termékenység növekedésének a következménye. Kevesebb a potenciális anya, de a korábbiánál több gyermeket vállalnak. A 2016. évi termékenység változása igen figyelemre méltó jellegzetességeket mutat a nők korcsoportjai szerint. A legjelentősebb termékenység-emelkedés a 20 év alatti, valamint a 45 éves és ennél idősebb nőknél történt. A 15–19 éves fiatalok létszámcsökkenését ellensúlyozta termékenységük jelentős gyarapodása, így tőlük az előző évinél több gyermek származott. Hasonló a helyzet a 20–24 éves nőknél is. A 25–29 éves női korosztálynak viszont a létszáma és termékenysége is emelkedett, így 2016-ban a többszületések 42%-át, csaknem 600 gyermeket ők hoztak világra. A 30-as éveikben járó nők termékenysége is nőtt, létszámuk viszont számottevően csökkent az előző évhez képest. A 30–34 éves nők létszámcsökkenését még ellensúlyozni tudta termékenységük emelkedése. A 35–39 éves nők jelentős létszámcsökkenését viszont már nem volt képes kompenzálni termékenységük növekedése, így a tőlük született gyermekek száma csökkent az előző évhez képest. A 40 éves és idősebb nők termékenysége az emelkedés ellenére is igen alacsony, ezért a tőlük született gyermekszám-többlet főleg létszámuk jelentős gyarapodásával magyarázható. Ez a megállapítás inkább a 40–44 éves korosztályra igaz, mivel a 45–49 éves nők termékenysége változatlanul elenyésző, így az összes születésszámhoz való hozzájárulásuk nem jelentős.

4. ábra

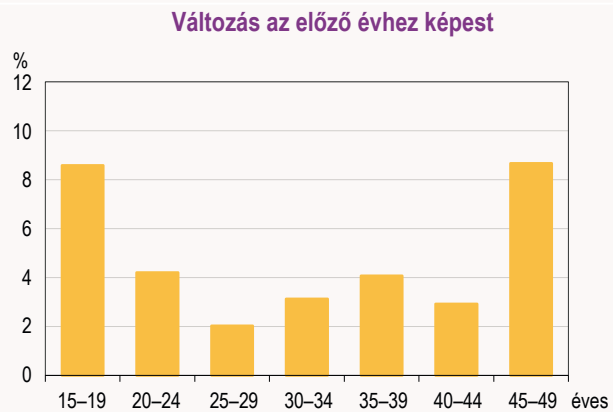
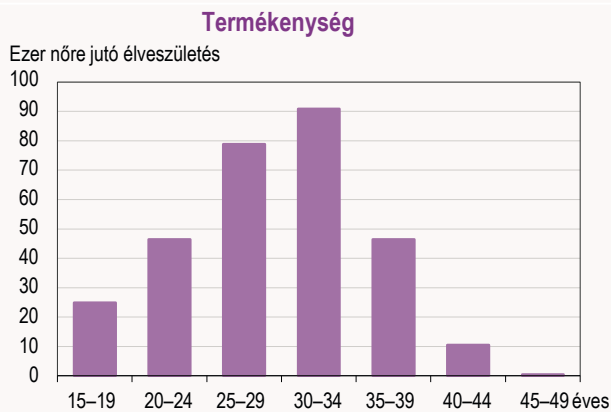
A születésszám és a szülőképes korú nők létszámváltozása az előző évhez képest a nők korcsoportja szerint, 2016*

* Előzetes, részben becsült adatok.

5. ábra

A termékenység szintje és változásának mértéke a nők korcsoportja szerint, 2016⁺

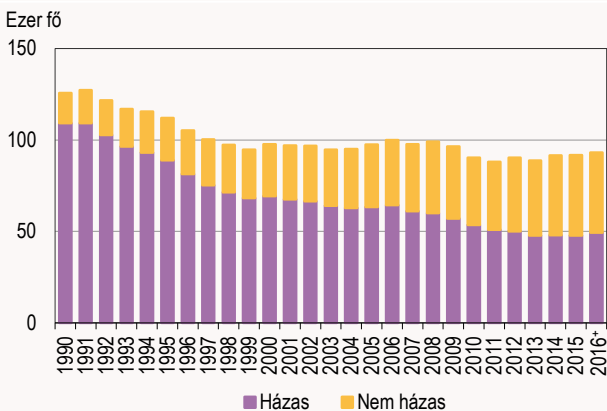

⁺ Előzetes, részben becscsült adatok.

Az éves születésszám fontos tényezője, hogy az újszülöttek mekkora hányada származik házas és nem házas párkapcsolatból. A házasságon kívüli születések aránya az elmúlt évtizedekben folyamatosan emelkedett, 1990 és 2000 között több mint kétszeresére, 13-ról 29%-ra nőtt. Az ezredfordulót követően egy rövid megtorpanás után újból dinamikus emelkedés kezdődött, és 2015-ben érte el eddigi csúcspontját közel 48%-kal. 2016-ban hosszú idő óta először csökkent a házasságon kívül született gyermekek aránya és száma. E mögött minden bizonnyal a házasságkötések elmúlt években tapasztalt dinamikus emelkedése állhat. Az előző évhez viszonyítva 2016-ban az átlagosnál nagyobb mértékben, 3,3%-kal, 1578-cal emelkedett a házasságból született gyermekek száma, így a többszülöttek teljes egészében a házasságból történt születésekből adódott, miközben a házasságon kívül történt születéseké 0,4%-kal, 168 gyermekkel csökkent. A kor szerinti eltéréseket figyelembe véve a házasságból született gyermekek száma az anyák valamennyi korcsoportjában emelkedett, míg a házasságon kívül születéseké – főleg a 25 év alatti fiatal nők és a 30–34 évesek körében – csökkent.

6. ábra

Élveszületések az anya családi állapota szerint

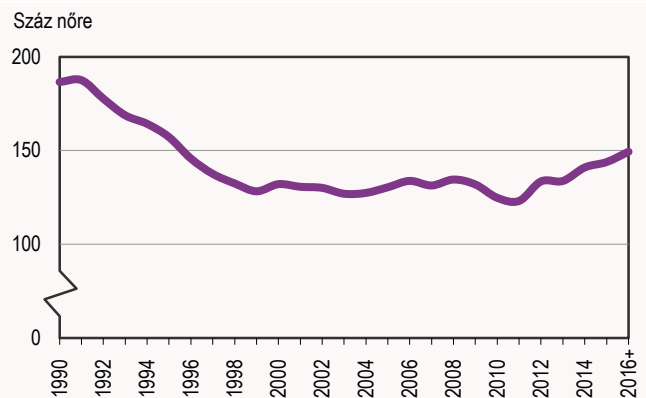
⁺ Előzetes, részben becscsült adatok.

A 2016. évi termékenységi szint mellett száz nő 149 gyermeket hozna világra élete folyamán, 5-tel többet, mint egy évvel korábban. Ez 3,5%-os termékenységnövekedést jelent, ami több mint kétszerese a születésszám 1,5%-os emelkedésének. A különbséget az okozza, hogy a növekvő termékenység összességében kevesebb szülőképes korú nőtől származik, ami ebben az esetben „csak” 1,5%-os születésszám-emelkedésre volt elég. Másrészt fogalmazva a növekvő termékenység sikerrel ellensúlyozta a szülőképes korú nők létszámcsökkenését. A 2016. évi termékenységi szint továbbra is számottevően elmarad az egyszerű reprodukció biztosításához átlagosan szükséges 210 körüli gyermekszámtól, de 1996 óta így is ez a legmagasabb érték. A bruttó reprodukciós együttható értéke 0,727 volt, azaz a 2016. évi termékenységi szint mellett ezer nő az élete során 727

leánygyermeknek adna életet, az így felnövekvő gyermekgenerációk létszáma mintegy 27%-kal maradna el a szülői nemzedékek létszámától.

7. ábra

Teljes termékenységi arányszám

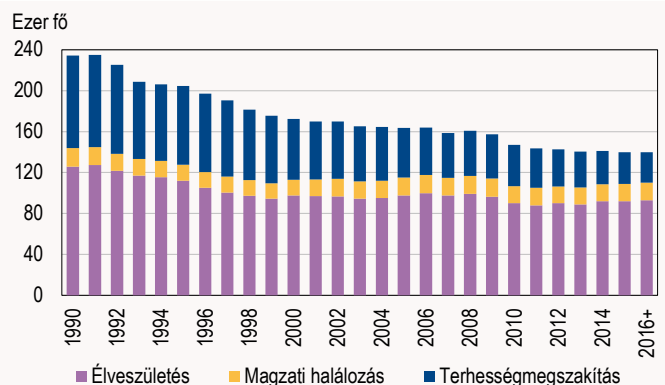
⁺ Előzetes, részben becscsült adatok.

Terhességmegszakítások, magzati halálozások

A terhességmegszakítások száma – a 2008. évi megtorpanást kivéve – folyamatosan mérséklődik, bár a csökkenés üteme az elmúlt évben lelassult. A 2016. évi 30,4 ezer beavatkozás közel 780-nal, azaz 2,5%-kal volt kevesebb, mint egy évvel korábban. Ezer szülőképes korú nőre 13,3 művi vetélés jutott szemben az előző évi 13,5-tel. A csökkenő irányzat nem minden korcsoportban volt megfigyelhető. A tizenéves fiatalok körében kismértékben csökkent a terhességmegszakítások gyakorisága, a 20-as

8. ábra

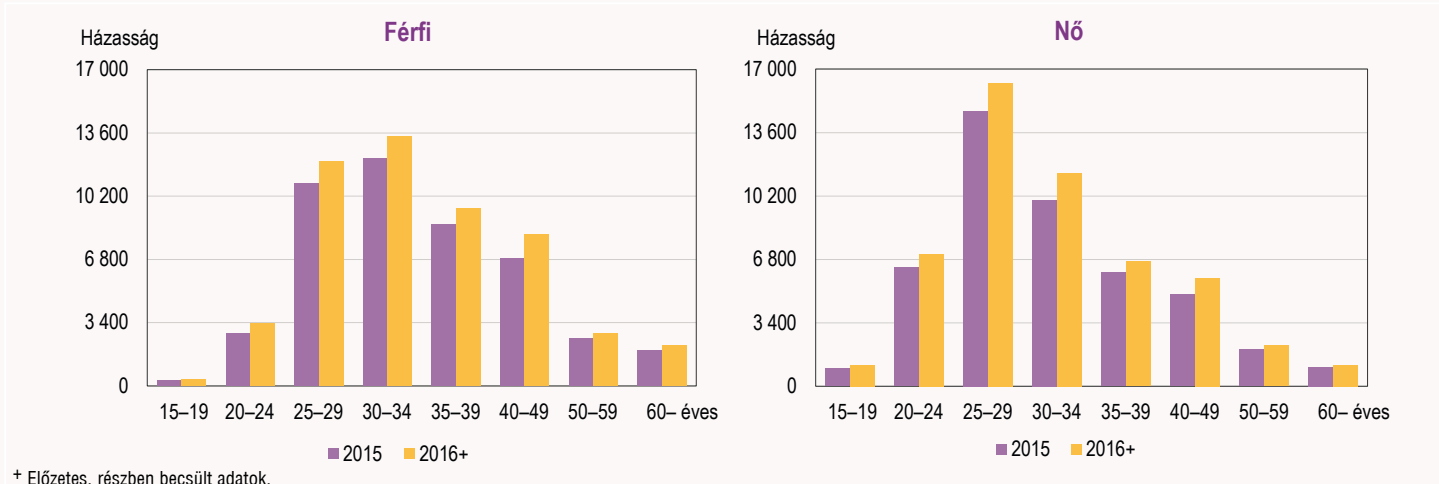
A szülészeti események alakulása

⁺ Előzetes, részben becscsült adatok.

9. ábra

Házasságkötések száma a férfiak és a nők korcsoportja szerint

* Előzetes, részben becscsült adatok.

éveik elején járó nőknél pedig emelkedett. Ez azért érdemel figyelmet, mert az emelkedés abban a korcsoportban történt, ahol egyébként is a leggyakoribb a terhességek művi megszakítása. A 25 év alatti fiatal nők képviselik a jövő potenciális anyáit, így körükben különös kockázattal járhat a művi vetélés, mivel gyakran első terhességüket szakítatják meg. Kisebb mértékben ugyan, de emelkedés történt a 30–34 éves nők körében is. Egyértelmű és legnagyobb mértékű javulás a 35 éves és ennél idősebb nőknél történt, ami összefügghet azzal, hogy az ilyen korú nők gyakrabban vállalnak gyermekeket, mint korábban. A terhességmegszakítások életkor szerinti profilja nem változott, és 2016-ban is a huszonéves nőknél volt a leggyakoribb a művi vetélés. Ezer 20–24 éves nőre 23,6, a 25–29 évesekre pedig 20,8 terhességmegszakítás jutott. Mivel a művi vetélések száma az előző évhez képest kismértékben csökkent, a születéseké pedig emelkedett, ennek eredményeként 2016-ban száz élveszületésre 32,7, miközben 2015-ben 34,0 terhességmegszakítás jutott.

2016-ban a magzati halálozások (a spontán vetélések és a halvaszületések) 17 ezerre becscsült száma 1,8%-kal emelkedett az előző évhez képest. Mivel a születések száma ennél kisebb mértékben nőtt, a száz élveszületésre jutó magzati halálozások száma kismértékben emelkedett az előző évhez viszonyítva, 18,3-ról 18,4-re.

A művi vetélések nagyobb mértékben csökkentek, mint amennyivel a magzati halálozások emelkedtek, így összességében a magzati veszteségek száma és a száz élveszületésre jutó aránya is csekély mértékben mérséklő-

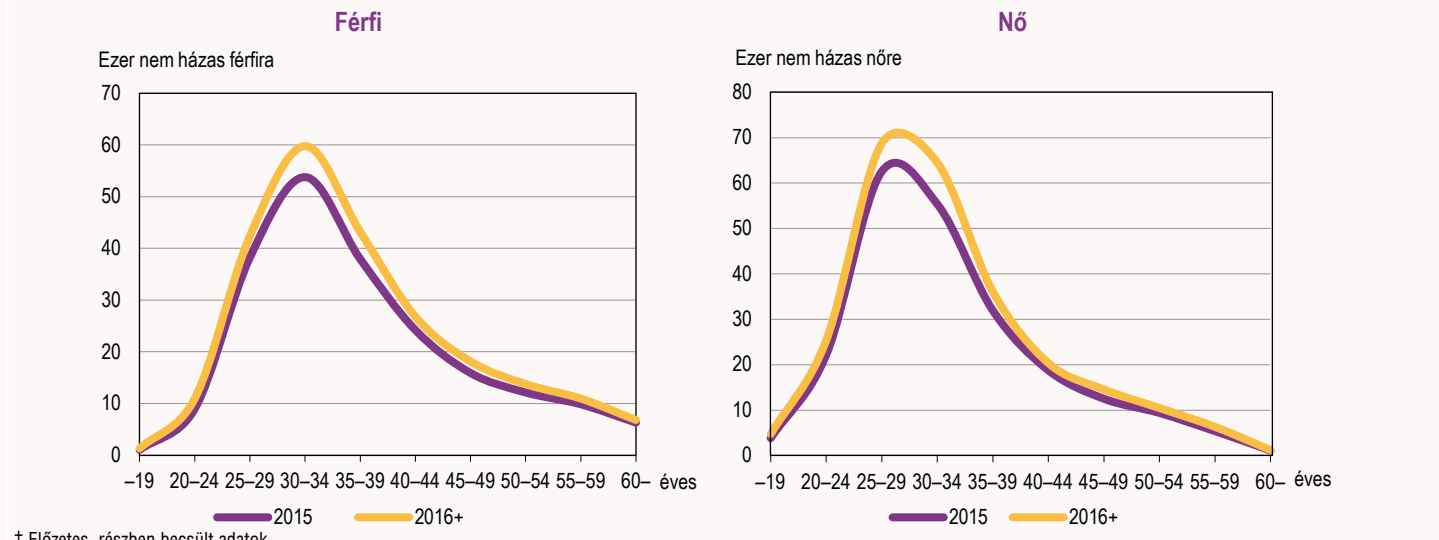
dött. 2016-ban száz élveszületésre 51,0 magzati veszteség jutott szemben az előző évi 52,3-del. Ez még mindig magas érték, mivel azt jelenti, hogy minden második élveszületésre jut egy magzati veszteség.

Házasságkötések

A házassági mozgalom hosszú idő óta csökkenő irányzata az elmúlt néhány évben megállt, és kezdetben lassú, majd az elmúlt két évben dinamikus növekedésbe ment át. Az ezredfordulót követő években megkötött 44–46 ezer házasság az 1970-es évekre jellemző, évi 90–100 ezer közötti házasságkötésnek már a felét sem érte el. Az 1970-es években az ún. Ratkó-korszakban született nemzedékek tagjai kötöttek nagy számban házasságot, az ezredfordulót követően pedig az ő gyermekeik ugyancsak nagy létszámú korosztályai léptek házassági korbá. Ennek ellenére a házasságkötések száma tovább csökkent, és a 2010-ben kötött 35 és fél ezer házasság lokális minimumot jelentett, az egyik legalacsonyabb érték volt a népmozgalmi statisztika eddigi történetében. Erről a mélypontról kedvező irányú elmozdulás következett az elmúlt hat évben. A 2016. évi 52 ezer házasságkötés 12%-kal, 5663-mal haladta meg az előző évit, és közel 46%-kal múlta felül a 2010. évit. 1996 óta a legtöbb házasságot 2016-ban kötötték. A házasságkötések száma a nők és férfiak valamennyi korcsoportjában emelkedett. A házasságkötési többlet 52%-a a 25–34 éves nőktől származik, de az átlagosnál nagyobb mértékben nőtt a házasságkötések száma a 40–49 éves és a tizenéves nők körében is. A férfiak esetében a házasságkötési többlet

10. ábra

Házasságkötési arányszám a férfiak és a nők korcsoportja szerint

* Előzetes, részben becscsült adatok.

80%-át a 25–49 éves korcsoportba tartozók adták, de arányában jelentős volt az emelkedés a 25 év alatti férfiaknál is. Az átlagnál jobban emelkedett azon házasságkötések száma, ahol mindkét fél először kötött házasságot, és a többlet mintegy 77%-át ezek a párok tették ki.

Az abszolút számok mellett tisztább képet kapunk, ha a házasságkötések intenzitását mérjük az ezer megfelelő korú nem házas nőre, illetve férfira jutó frigyek számával. Ennek a mutatónak az értékét nemcsak a megfelelő életkorban lévőek száma, hanem ezen belül a nem házasok aránya is befolyásolja, azoké, akik potenciálisan házasságot köthetnek. Az emelkedő irányzat itt is megmutatkozik a nők és férfiak valamennyi korcsoportjában. 2016-ban nem változott a házasságkötések életkor szerinti profílija, továbbra is a 20-as éveik második felében járó nőknél és a 30-as éveik elején járó férfiaknál volt a leggyakoribb a házasságkötés. Figyelmet érdemel, hogy a 30–39 éves nőknél és a 35–39 éves férfiaknál az átlagnál nagyobb mértékű volt a házasságkötési kedv növekedése. Arányát tekintve a legnagyobb növekedés a 25 év alatti nem házas férfiak és nők körében történt, de még így is alacsony, és messze elmarad az ezredfordulót követő évekhez képest. Így pl. ezer nem házas tizenéves nő közül nem egészen 5 kötött házasságot 2016-ban, ez csak fele a 2001. évinek, a 20–24 éves nem házas férfiaknál pedig kevesebb mint felére esett a házasságkötések intenzitása ugyanezen időszak alatt.

Azonos nemű bejegyzett élettársak

2009. július 1-től a családi állapot új kategóriával, a bejegyzett élettársi kapcsolattal bővült.¹ 2009 második felében 67 bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítettek, 2010-ben – az első teljes évben – pedig 80-at. Számuk 2013-ig évről évre csökkent, és abban az évben összesen 30 ilyen párkapcsolatot regisztráltak az anyakönyvvezetők, ami kevesebb mint fele volt a három évvel korábban bejegyzett élettársi kapcsolatoknak. Az elmúlt három évben számuk ismét emelkedett, 2015-ben 65, 2016-ban pedig 85 bejegyzett élettársi párkapcsolatot anyakönyveztek, a legtöbbit a kategória bevezetése óta. A férfiak körében minden évben több volt az ilyen párkapcsolat, mint a nőknél: 2016-ban 51 férfi és 34 női párt regisztráltak az anyakönyvvezetők. 2014-hez képest több mint kétszeresére emelkedett a női bejegyzett élettársi kapcsolatok száma, és az összes esetek 40%-ában női párkapcsolatot anyakönyveztek 2016-ban. Az ilyen párkapcsolatok közel felénél budapesti és Pest megyében lakó párokról van szó. A férfiak átlagosan 40,8 évesen, a nők 38,0 évesen kezdeményezték a hivatalos eljárást. A férfitartnerek közötti korkülönbség átlagosan 8,4, a női párok között ennél alacsonyabb, átlagosan 6,1 év volt.

Válások

Az elmúlt másfél évtizedben magas szinten stagnáló, évi 24–25 ezer körüli váláshoz képest 2010 és 2014 között határozottan csökkent a felbontott házasságok száma. 2014-ben hosszú idő óta először mérséklődött 20 ezer alá a bíróságok által felbontott frigyek száma. 2015-ben a javuló irányzat megtorpant, és ismét 20 ezer fölé emelkedett a számuk. 2016-ban a bíróság által kimondott 19 600-ra becsült számú válás számszerűen 715-tel,

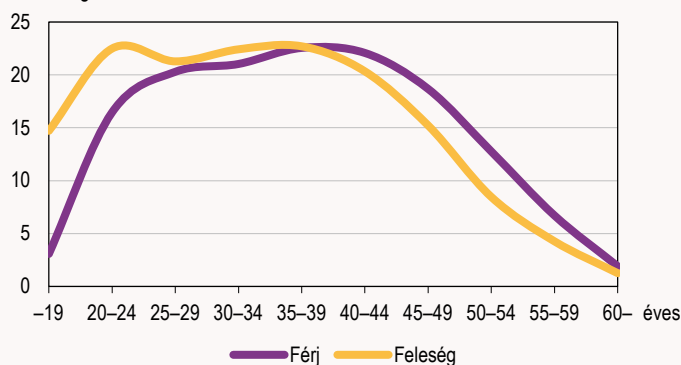
3,5%-kal volt kevesebb az előző évinél, és lényegében azonos volt a két évvel korábbi, évtizedek óta rekord alacsonynak számító számmal. Ha a válások száma úgy csökken, hogy közben a házasságkötéseké dinamikusan emelkedik, akkor ez a házaspárkapcsolatok növekvő stabilitására utal. A kevesebb válás főleg a 30–39 éves házaspároknál történt, és ez tette ki az összes csökkenés túlnyomó részét. Növekvő számú válás csak a 40–49 éves nők körében észlelhető, az ilyen korú férfiaknál pedig gyakorlatilag nem történt változás. A házaspárok eltérő életkora okozza azt, hogy a 40–49 éves nőknél emelkedett, a hasonló életkorú férfiaknál pedig alig változott a válások száma az előző évhez képest.

A válások életkor szerinti gyakorisága arra ad választ, hogy ezer megfelelő életkorú házas nőre, illetve férfira hány válás jut. A válások gyakoriságának életkor szerinti profílija eltérő képet mutat a férfiak és nők körében. A 40 év alatti nők valamennyi korcsoportjában gyakoribb volt a válás, mint a hasonló életkorú férfiaknál, 40 év felett viszont minden korcsoportban a férfiaknál volt magasabb a válási gyakoriság. A 20–24 éves nők feltűnően magas arányú válásai az átlagos női házasságkötési életkort tekintve azt jelzik, hogy viszonylag rövid házasságtartam mellett bomlanak fel az ilyen fiatalon kötött házasságok. Ezen kívül a 30–39 éves nőknél, valamint a 35–44 éves férfiaknál a leggyakoribb a válások aránya, ezekben a korcsoportokban ezer házasságra 22–23 válás jut, a 15 évesek és idősebbek esetében ez az arány 11 ezrelék.

11. ábra

Válási arányszám a korábbi házastársak korcsoportja szerint, 2016+

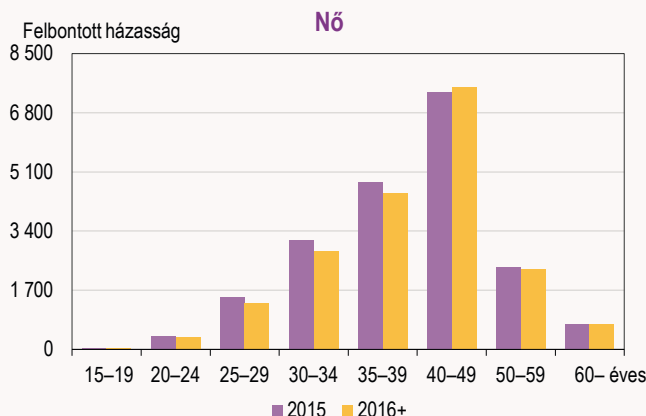
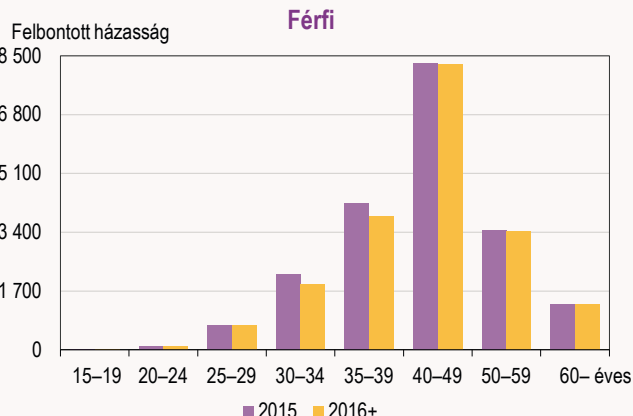
Ezer megfelelő korú és nemű házasa

Ha a válások gyakoriságának dinamikáját – az előző évhez viszonyított változását – nézzük, akkor némileg más kép tárul elénk. 2016-ban az átlagosnál jóval nagyobb csökkenés a 35 évnél fiatalabb nők válásainál történt, a 35–44 éveseknél nem változott, a 45 év feletti házas nőknél pedig kissé emelkedett a válások gyakorisága. A férfiaknál is hasonló a helyzet, amennyiben náluk is a 35 év alatti házasoknál a legjelentősebb a visszaesés dinamikája, a 35–49 évesek körében az átlagnál kisebb mér-

12. ábra

Válások száma a férfiak és a nők korcsoportja szerint

¹ 2009. július 1-jén lépett hatályba a bejegyzett élettársi kapcsolatokról szóló 2009. évi XXIX. törvény, amely szabályozza az azonos nemű személyek közötti kapcsolat létesítését, megszűnését.

tékű volt a csökkenés, az 50 év feletti férfiaknál pedig emelkedett a válások gyakorisága az egy évvel korábbihoz képest. A magasabb életkorú férfiak és nők kevésbé csökkenő, vagy helyenként emelkedő számú válásai arra utalnak, hogy ilyen esetekben a hosszabb ideje fennálló házasságokat bontják fel a felek.

A házasságban élők száma az új házasságkötések által gyarapodik, ugyanakkor a válások és özvegyülések következtében csökken. A házasságok mérlege az újonnan létrejövő és megszűnő házasságok számát veti egybe. Ha több új házasság köttetik, mint amennyi megszűnik, akkor a mérleg pozitív, ellenkező esetben negatív. A házasságok mérlege közel négy évtizede folyamatosan negatív, vagyis több házasság szűnik meg válás és özvegyülés miatt, mint amennyi új létrejön házasságkötés által. Ezen az utóbbi évek növekvő házasságkötései sem tudtak változtatni, de lényegesen mérséklődött a házasságkötések és a megszűnt házasságok száma közötti különbség. 2016-ban 63 500 házasság szűnt meg, közel 70%-uk özvegyülés miatt, viszont 51 800 új köttetett meg. 2016-ban száz házasságkötésre 123 házasság megszűnése jutott, ez jóval kedvezőbb arány, mint az előző évi 141, és az elmúlt évtizedeket tekintve is az egyik legalacsonyabb értéknek számít.

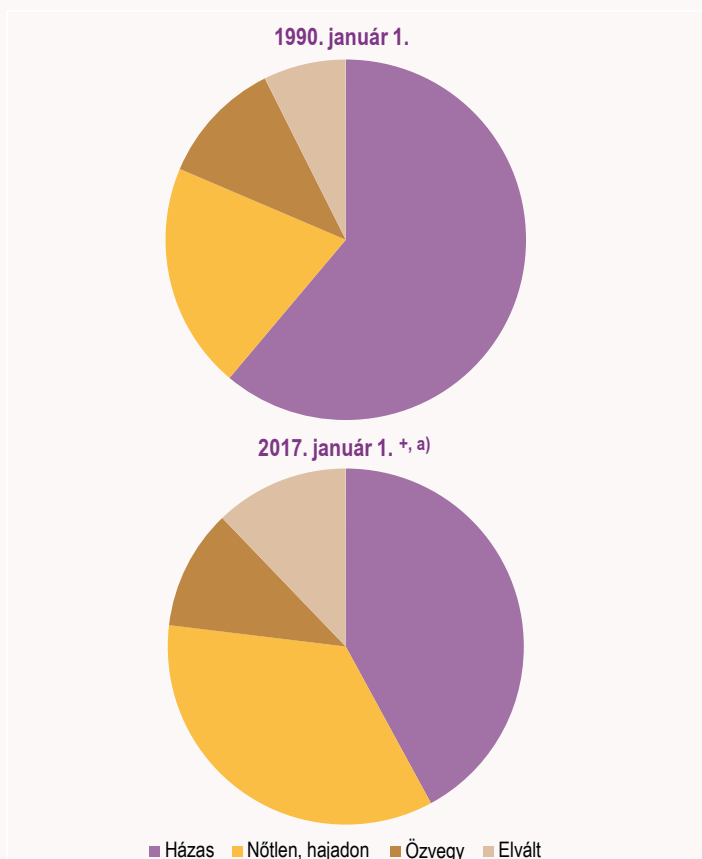
2. tábla

Megnevezés	1990	2000	2015	2016+
Házasságkötés	66 405	48 110	46 137	51 800
Megszűnt házasság	89 817	79 685	64 918	63 500
halál következtében	64 929	55 698	44 603	43 900
válás következtében	24 888	23 987	20 315	19 600
100 házasságkötésre jutó megszűnt házasság	135	166	141	123

+ Előzetes, részben becslült adatok.

13. ábra

A 15 éves és idősebb népesség családi állapot szerinti megoszlása

+ Előzetes, részben becslült adatok.

a) A 2009. július 1. előtti családi állapot kategóriák szerint.

A házasságok hosszu ideje tartó negatív mérlege jelentősen módosította a népesség családi állapot szerinti összetételét. A 15 éves és idősebb népesség körében 1990 óta a házas népesség részaránya számottevően – 61-ről 42%-ra – csökkent, ezzel párhuzamosan 20-ról 35%-ra emelkedett a nőtlenek, illetve hajadonok és 7,4-ről 12%-ra az elváltak aránya. Az özvegy népesség hányada érdemben nem változott, és 11–12% között ingadozott az elmúlt húsz évben. 2004-ben szűnt meg először a házasságban élők dominanciája, azóta a nem házas népesség túlsúlya egyre nyilvánvalóbb. Az elmúlt évek dinamikus növekvő számú házasságkötései még nem tudták megváltoztatni ezt az irányzatot, csak mérsékelték a nem házas népesség növekvő túlsúlyát. Jelentősek a különbségek a férfiak és nők között: arányukat tekintve mindkét nemnél a házasok vannak a legtöbben, a nőknél viszont jóval alacsonyabb a hajadonok hányada, mint a férfiaknál a nőtleneké, ezzel szemben 4,6-szer magasabb az özvegy és közel 1,3-szeres az elvált nők aránya, mint az „erősebb” nemnél. A különbségek főleg a férfiak és nők eltérő korösszetételéből és halandóságából, valamint a házassági és újraházassági szokásaik és lehetőségeik nemenkénti eltéréseiből adódnak.

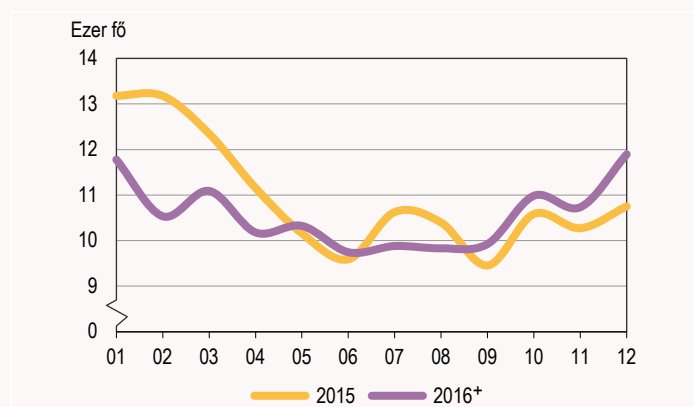
Halálozások

A halálozások száma az 1990-es évek elejétől ingadozásokkal ugyan, de alapvetően ereszkedő trendet követett. Az 1993. évi 150 ezret meghaladó számú haláleset hosszú évtizedek óta a legmagasabb volt. Innen indult a csökkenés, gyakran megszakítva egy-egy kisebb emelkedést vagy stagnálást hozó évvel. 2011 fordulatot jelentett abban a tekintetben, hogy hosszú idő óta először csökkent a halálozások száma 130 ezer alá, és 2014-ig e szint alatt is maradt. 2015-ben kedvezőtlen változás történt, mivel 132 ezren hunytak el, 4,3%-kal, csaknem 5400 fővel többen, mint egy évvel korábban. A 2016-ra becsült 126 900 halálozás ismét jelentős, 3,6%-os csökkenést és közel 4800 fővel kevesebb elhunytat jelent az előző évhez képest, de még mindig meghaladta a 2014. évit.

A halálozások száma 2016 során egyenetlenül alakult. Az év első négy hónapjában közel 13%-kal, mintegy 6300 fővel csökkent az előző év azonos időszakához képest. A jelentős javuláshoz az is hozzájárult, hogy a 2015. évi többlethalálozás is az év első hónapjaira esett, így egy magasabb bázisról látványos visszaesés történt. Május és augusztus között hullámmódon alakult a halálozások száma, de összességében az év első nyolc hónapját tekintve mintegy 7300 fővel, 8,0%-kal kevesebben hunytak el, mint egy évvel korábban. Az év hátralévő részében, szeptember és december között minden hónapban többen hunytak el, mint egy évvel korábban, és ez a négy hónap összességében közel 2500 fős többlethalalózással járt együtt. Az év egészét tekintve így kisebb mértékben csökkentek a halálozások, mint azt a korábbi hónapok adatai alapján előrejelezni lehetett.

14. ábra

A halálozások száma havonta

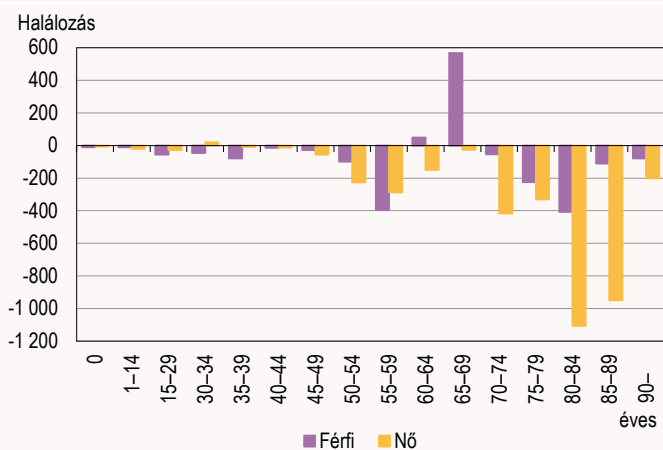
+ Előzetes, részben becslült adatok.

A halálozások számának csökkenése eltérő mértékben érintette a különböző életkorú és nemű lakosokat. A férfiak és a nők szinte valamennyi korcsoportjában csökkent a halálozások száma, kivéve a 60-as éveikben járó férfiaknál és a 30–34 éves nőknél. Feltűnő a 65–69 éves férfiak

7,1%-os, csaknem 570 fős többlethalálózása, míg a 30-as éveik elején járó nők alacsony mortalitása következtében az abszolút számban történt növekedés is viszonylag csekély mértékű, 19 fős volt az előző évhez képest. Figyelemre méltó a 70 éves és idősebb nők összességében 3000 fővel kevesebb halálózása, ez tette ki az összes női halálózáscsökkenés csaknem 80%-át. Itt is meg kell említeni a bázishatás szerepét, mivel a 2015. évi többlethalálózás is főleg a nőknél és az idősebb korcsoportokban jelentkezett, így viszonylag magas szintről következett be a jelentős visszaesés. A férfiaknál mérsékeltebb ütemű volt a halálózások számának csökkenése, náluk a bázishatás is jóval kisebb volt, mint a nőknél. Összességben a 2016. évi csaknem 4800 fővel kevesebb halálózás közel 80%-át a nők 3800 fővel kevesebb halálózásai eredményezték, ugyanakkor az előző évi többlethalálózásokban is hasonló mértékű volt a szerepük. Az elhunyt nők száma 5,6%-kal mérséklődött, míg a férfi halálózásoké ennek csak negyedével, 995 fővel, 1,6%-kal lett kevesebb az előző évhez képest.

15. ábra

A halálózások számának változása az előző évhez képest a férfiak és nők korcsoportja szerint, 2016⁺

+ Előzetes, részben becslés adatok.

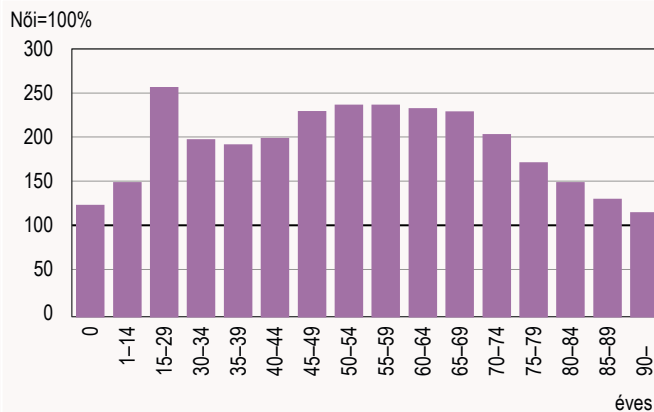
2016-ban ezer lakosra 12,9 halálózás jutott; ezen belül a férfiaknál 13,4, a nőknél 12,5 ezrelék. Az előző évhez viszonyított nyers halálózási arányszám a férfiaknál 0,1, a nőknél ennél jelentősebb mértékben, 0,7 ezrelépponttal csökkent. A halandóság életkor szerinti változása nemeként különböző mértékű volt. Arányát tekintve a 40 év alatti férfiak mortalitása javult a legnagyobb mértékben, de a viszonylag alacsony halálózás következtében ez összességében csak 200 fő körüli csökkenéssel járt együtt. Kiseb mértékű volt a mortalitás javulása a 40–59 éves középkorú férfiaknál, ezzel együtt 2016-ban közülük mintegy 540 fővel kevesebben hunytak el, mint egy évvel korábban. A 60–74 éves férfiak halálózása csak igen kismértékben javult, ezen belül a 65–69 éveseké pedig – egyetlen korcsoportként – emelkedett. A halálózások abszolút számában ez azt jelentette, hogy a 60–69 éves férfiaknál mintegy 620 fővel nőtt, a 70–74 évesek körében pedig mindössze 53 fővel csökkent az elhunytak száma az egy évvel korábbihoz képest. A 75 éves és idősebb férfiaknál mindenhol mérséklődött a mortalitás szintje, összességében az előző évinél 820 fővel kevesebb halálózással.

A nőknél annyiban más a helyzet, hogy a 30-as éveikben járó nők mortalitása emelkedett, de ez nem járt együtt a halálózási többlet számottevő növekedésével. A középkorú, 40–59 éves nők mortalitása javult a legnagyobb mértékben, mintegy 580 fős csökkenést eredményezve, de jelentős volt a 60 éven felüliek, különösen a 80 éves és ennél idősebb nők halandóságának a javulása is. Mivel az ilyen időszerű nők jóval többen vannak, mint a hasonló életkorú férfiak, és a mortalitás szintje is magas ebben az életkorban, ezért a javulás mértéke számottevő halálózáscsökkenéssel járt együtt. Így például a 80-as éveikben járó nők 8,0%-os halandóságcsökkenése mintegy 2100 fővel mérsékelte az elhunytak számát az előző évhez képest.

A férfiak halálózási mutatói változatlanul jóval kedvezőlenebbek, mint hasonló életkorú nőkéi, így megmaradt a férfiak mortalitási többlete a megfelelő életkorú nőkéhez képest. A legjelentősebb különbség a 15 és 74 év közötti életkoroknál van, ahol a férfi mortalitás valamennyi korcsoportban megközelíti vagy meghaladja a női halandóság kétszeresét.

16. ábra

A férfiak halandósági többlete korcsoportok szerint, 2016⁺

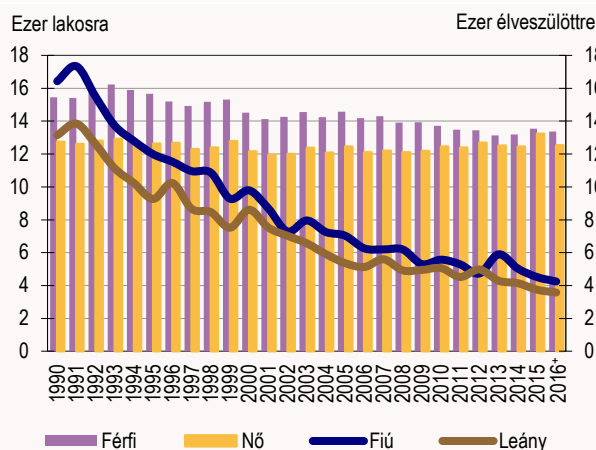
+ Előzetes, részben becslés adatok.

Az elhunytak családi állapotát tekintve figyelmet érdemel, hogy csak a házas és özvegy férfiak halálózása csökkent, a nőtlen és elvált férfiaké viszont kismértékben ugyan, de emelkedett. A nőknél csak a hajadonok esetében volt növekedés. Az időskorúak eltérő családi állapota és a várható élettartam nemek szerinti különbsége okozza azt a jelenséget, hogy az elhunyt férfiak többsége (51%-a) házasságban élt halála előtt, az elhunyt nők között viszont az özvegy családi állapotúak részaránya volt a meghatározó (62%).

A csecsemőhalandóság önmagában nem képvisel jelentős szerepet az összes halálózásban, mégis kiemelkedő fontosságú mutató: egy ország egészségügyi ellátórendszerének fejlettségét, a várandósgondozás és az újszülöttellátás színvonalát kifejező nemzetközileg számon tartott mérőszám. Másfelől a csecsemőhalandóságnak kulcsszerepe van a születéskor várható átlagos élettartam alakulásában, mert az egyéves életkor elérése előtti elhalálózás valószínűsége kiemelkedően magas a későbbi életkorok halálózási kockázataival szemben. A 2015. évi halandósági tábla szerint a fiúcsesemők halálózási valószínűsége közel azonos volt, mint a 47 éves férfiaké, a leánycsesemőké pedig az 50 éves nők halálózási valószínűségével volt egyenlő.

17. ábra

Halálózási és csecsemőhalálózási arány nemek szerint

+ Előzetes, részben becslés adatok.

A csecsemőhalandóság általános javulása eredményeként az újszülöttek mortalitása először 2011-ben csökkent 5 ezrelék alá, és 2012-ben is e

szint alatt maradt. 2013-ban a javuló irányzat megtorpant és ismét 5 ezrelék fölé emelkedett a mutató. Az ezt követő években ismét kedvező fordulat következett be, és ennek eredményeként 2016-ban tízezer újszülött közül 39 (ezer közül 3,9) hunyt el egyéves kora előtt, ami az eddig mért legalacsonyabb érték a hivatalos népmozgalmi statisztika történetében, és az első alkalom, hogy 4 ezrelék alá süllyedt a csecsemők halandósága. A csökkenés mindkét nem esetében megfigyelhető volt, ennek mértéke is megközelítőleg azonos, 5–6% körüli. A fiú újszülöttek 4,2 és a leányok 3,6 ezrelékes csecsemőhalálózása mindkét nem esetében történelmileg a legalacsonyabb érték.

Belföldi vándorlás

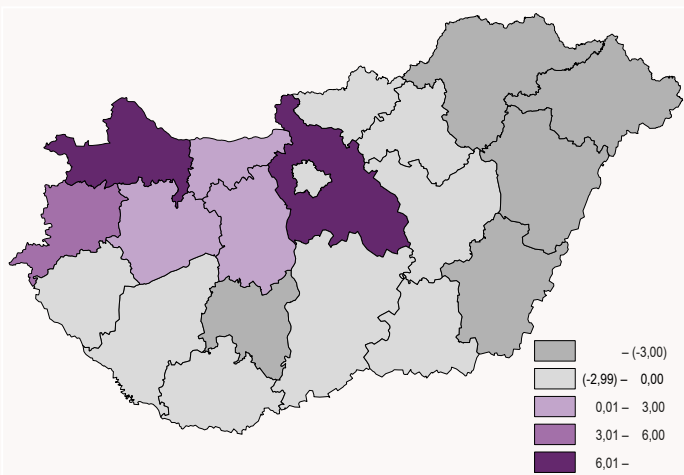
A belföldi vándorlás iránya és mértéke lényegesen módosíthatja egy adott terület népességszámát, ezért a születések és halálozások mérése mellett ennek számbavétele is fontos.

2016 folyamán 255 ezren változtattak állandó és 297 ezren ideiglenes lakóhelyet, ami a teljes belföldi vándorlásban 58 ezer fős, vagyis 12%-os növekedést jelent az előző évhez képest. A jelentős emelkedés nagy része az állandó belföldi vándorlások számában jelentkezett, ami 37 ezer fővel, 17%-kal nőtt az előző évihez képest, míg az ideiglenes vándorlások száma 21 ezer fővel, vagyis 7,6%-kal emelkedett.

A településtípusok közötti mobilitás fő irányai az előző évekhez képest megfordultak. A korábban jellemző vándorlási többlettel szemben a főváros teljes vándorlási mérlege 2016-ban negatív egyenleget mutatott a szuburbanizációs folyamat hatására. A céltelepülés kiválasztásában nőtt a főváros környéki agglomeráció szerepe. Budapesten a teljes vándorlási veszteség 3400 főt tett ki, ezen belül az állandó vándorlásnak betudható 3250 fős, az ideiglenes vándorlásban 150 fős veszteség tapasztalható. A többi városra, a korábbi trenddel szemben, az odavándorlás volt jellemző 2016-ban. Együttesen 1600 fős vándorlási nyereség mutatkozott ezeken a településeken. Mind az állandó, mind az ideiglenes vándorlási egyenleg pozitív lett. A községek népességszámát szintén növeli a vándorlások pozitív mérlege. Az állandó vándorlások pozitív egyenlege (2050 fő) jelentősen meghaladta az ideiglenes vándorlások negatív mérlegét (-250 fő), ami által az együttes vándorlási mutató (1800 fő) is pozitív irányba lendült.

18. ábra

Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet, 2016⁺

+ Előzetes, részben becslés adatok.

A korábbi évekhez hasonlóan területi összehasonlításban Közép-Magyarország (10 950 fő), Nyugat-Dunántúl (3050 fő) és Közép-Dunántúl (1750 fő) tudott felmutatni pozitív vándorlási egyenleget, míg Dél-Dunántúlra és az Alföld és Észak nagyrégió minden régiójára továbbra is az elvándorlás volt a jellemző. Közép-Magyarország és Nyugat-Dunántúl esetében 5–10%-kal csökkent a vándorlási többlet az előző évhez viszonyítva, Közép-Dunántúlon viszont közel háromszorosára nőtt. A megyék közül a legvonzóbb lakóhely 2016-ban Pest, továbbá

Győr-Moson-Sopron, Fejér, Vas, Komárom-Esztergom megye voltak, valamint újként Veszprém megyében alakult pozitívan a belföldi vándorlási egyenleg. Összességében a régiók közül Észak-Alföld és Észak-Magyarország népességmegtartó ereje volt a leggyengébb, ezekben a régiókban 6900, illetve 3850 fővel csökkent a népességszám a belföldi vándorlásból eredően. A megyék esetében 2016-ban is, a korábbi évekhez hasonlóan, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből vándoroltak el a legtöbben, 3700, illetve 3250 fő vándorlási veszteséget okozva. A Dunától keletre eső többi területre szintén az elvándorlás jellemző.

Nemzetközi vándorlás

A nemzetközi vándorlásnak is meghatározó szerepe van egy ország népességszámának alakulásában. Hazánknak vannak olyan régiói, ahol a nemzetközi vándorlásból származó pozitív vándorlási egyenleg csökkenti a népesség fogyását. Ez jellemző Észak-Alföldre, továbbá Közép-Magyarországra és Nyugat-Dunántúlra, ahol a nemzetközi vándorlás mérsékli a természetes fogyást, ezen belül is a legjelentősebben Szabolcs-Szatmár-Bereg és Győr-Moson-Sopron megyében. Az ország települései közül kiemelkedik még Budapest, ahova 2016-ban szintén igen magas számban érkeztek külföldről.

A többi megyében a nemzetközi vándorlásból adódó veszteség tapasztalható, ami növeli a népességcsökkenést. A legjelentősebben Borsod-Abaúj-Zemplén megyében volt érzékelhető a nemzetközi vándorlás népességszámra gyakorolt csökkentő hatása.

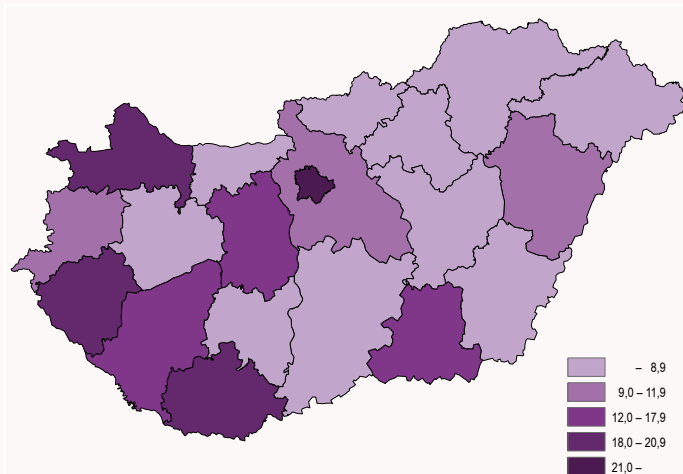
2017. január 1-jén az érvényes, tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkező, huzamosan itt-tartózkodó külföldiek száma 153 600 fő volt. A külföldi állampolgárok jelenleg az ország népességének 1,6%-át teszik ki. Az itt élő külföldiek túlnyomó többsége, 65%-a Európából, ezen belül a környező országokból, főképp Romániából (16%), Németországból (12%), Szlovákiából (6,2%), valamint Ukrajnából (3,8%) érkezett hazánkba. További 27%-uk Ázsiából, míg Afrikából 3,9%-uk, az amerikai kontinensről 3,5%-uk származik. Ázsiából elsősorban a kínaiak és a vietnamiak létszáma jelentős.

A 2017. január 1-jén a Magyarországon tartózkodó külföldiek 47%-a Budapesten, 34%-a a fővároson kívüli városokban, 18%-a pedig községekben él. A népességhez viszonyított arányuk a fővárosban (ezer lakosra 41,6), valamint Baranya, Zala, Győr-Moson-Sopron és Somogy megyében a legmagasabb, míg Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (ezer lakosra 4,1) a legalacsonyabb.

A külföldiek között összességében több a férfi, mint a nő (56, illetve 44%). Az itt élő külföldiek korösszetétele fiatalabb, mint a honos népességé. Mindkét nem esetében a 20–39 éves korosztály létszáma a meghatározó, arányuk 45% volt a Magyarországon élő külföldiek körében.

19. ábra

Ezer lakosra jutó külföldi állampolgárok száma, 2017. január 1.⁺

+ Előzetes, részben becslés adatok.

A magyar állampolgárok kivándorlásának pontos mérése nehézségekbe ütközik, de az adminisztratív nyilvántartásokból rendelkezésre álló adatok alapján az tapasztalható, hogy az utóbbi években a növekedés megtorpant, majd megfordult. 2016-ban 29 400 magyar állampolgár távozott külföldre, ami 10%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Emellett 17 000 korábban kivándorolt magyar állampolgár vándorolt vissza. A más országba

költöző magyarok túlnyomórészt a fiatal korosztályok tagjaiból kerülnek ki: 45%-uk 30 év alatti, 74%-uk pedig még nem érte el a 40 éves kort. Ezek az arányok jelentősen eltérnek az itthoni lakónépesség kor megoszlásától (32, illetve 46%). A kivándorlók többsége férfi (53%), túlnyomó részük (64%) nőtlen, hajadon.

További információk, adatok**(linkek):**[Táblázatok](#)[Táblák \(STADAT\)](#)[Módszertan](#)**Elérhetőségek:**kommunikacio@ksh.hu[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu